

УДК 37(091)(477)-051

Січкара Алла Дмитрівна

старший викладач кафедри педагогіки і психології
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
Sichkaranya@ukr.net

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕЙ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ЕЛЕОНОРИ ЯНОВСЬКОЇ (ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

Анотація. Стаття присвячена проблемі становлення ідей діяльнісного підходу в українському дошкіллі в першій третині ХХ століття, їх розвитку та трансформації під впливом суспільно-політичної ідеології. За результатами теоретичного аналізу здобутків учених радянської доби та періоду незалежної України узагальнено внесок Елеонори Яновської в теорію, практику діяльнісного підходу до навчання та виховання дітей дошкільного віку. Виокремлено продуктивні ідеї діяльнісного підходу з метою їх адаптації в сучасний освітній простір.

Ключові слова: діяльнісний підхід; гра; праця; трудовий метод; принцип самодіяльності; суспільне дошкільне виховання; соціальне виховання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодення визначає як одне з пріоритетних завдань дошкільної освіти розвиток особистості та формування життєвої компетентності дитини. Це зумовлює впровадження в освітній процес дошкільного навчального закладу діялісно-компетентнісного підходу на основі принципу логічної доповнюваності.

З позицій розв'язання досліджуваної проблеми в сучасному дошкіллі значний інтерес становить теоретико-практична спадщина Е. Яновської, фахівця в галузі дошкільного виховання. Плідна діяльність її припадає на першу третину ХХ століття. Значущим є внесок Елеонори Яновської в розбудову суспільного дошкільного виховання на діялісних засадах з урахуванням умов для особистісного розвитку дитини. Звернення до аналізу та узагальнення творчих здобутків педагога сприяє глибшому усвідомленню проблем розвитку сучасного українського дошкілля та успішного їх розв'язання з урахуванням історико-педагогічного досвіду.

Аналіз досліджень і публікацій. Здійснений нами історико-педагогічний пошук показав, що ідея виховання та розвитку дітей дошкільного віку в різних

видах діяльності зазначеного періоду та сьогодні є предметом наукових досліджень Г. Іванюк (становлення особистості дитини в процесі гри) [4]; Т. Філімонової (гра як засіб виховання і розвитку дітей дошкільного віку) [14]; М. Мельничук (виховання дітей дошкільного віку в праці) [5] і ін.

В наукових дослідженнях С. Попиченко [9], І. Улюкаєвої [12; 13], що розкривають питання розвитку суспільного дошкільного виховання кінця ХІХ – першої половини ХХ століття, висвітлено окремі аспекти організаційно-педагогічної діяльності Е. Яновської. Однак творча спадщина цього педагога є малодослідженою, зокрема теоретичні погляди щодо діяльнісного підходу в галузі суспільного дошкільного виховання.

Формулювання цілей статті. Дослідити творчий доробок Е. Яновської в розвиток ідей діяльнісного підходу в дошкільному вихованні України (перша третина ХХ століття) та вплив на їх формування суспільної та педагогічної думки.

Виклад основного матеріалу. Діяльнісний підхід ґрунтується на одному з фундаментальних принципів психології – принципі діяльності. При діяльнісному підході на перше місце виходить «навчання через уміння». При цьому знання не передаються, а виробляються суб'єктом власної діяльності. Засвоєння знань відбувається в поєднанні зі способами дій з ними. Формування предметно-перетворювальних способів дій ґрунтується на процесі мислення, яке в свою чергу в цих предметних способах і формується, і проявляється. При цьому діяльність виступає засобом становлення, розвитку і саморозвитку особистості [1; 11].

Психологічне обґрунтування діяльнісного підходу вперше було здійснено в працях С.Рубінштейна «Принцип творчої самодіяльності (1922), «Буття і свідомість» (1957) С. Рубінштейна; О.Леонтєва «Проблеми розвитку психіки» (1959), «Діяльність. Свідомість. Особистість» (1975) О. Леонтєва. Сам термін «діяльнісний підхід», як зазначає Н. Гузій, з'явився в 70-ті роки ХХ століття [2,118-125].

Не послуговуючись терміном «діяльнісний підхід», орієнтуючись виключно на природу дитини Я. Коменський в середині ХVІІ століття висунув думку: «Дитина привчається до діяльності через діяльність», що співзвучна з базовим теоретичним

принципом діяльнісного підходу С. Рубінштейна, в основі якого вихідна концепція формування внутрішньої сутності людської свідомості в процесі впливу людини на зовнішній світ, в ході якого відбувається взаємопроникнення дії і свідомості через продукт суспільної практики [15, 47]. Це дає підстави стверджувати, що ідеї діяльнісного підходу в педагогіці беруть початок з XVII століття.

Педагогічні погляди Я. Коменського щодо «природної жаги до знань та діяльності дитини» знайшли свій розвиток в теорії дошкільного виховання Ф.Фребеля, яка набула визнання в педагогічних колах Європи та Америки в середині XIX століття.

В кінці XIX – на початку XX століття (в імперську добу) ідеї діяльнісного підходу Ф.Фребеля мали значний вплив на становлення та розвиток теорії і практики дошкільного виховання в підросійській Україні. Цьому в значній мірі сприяла діяльність Київського Фребелівського товариства: у навчальному плані підготовки керівниць дитячих садків у Фребелівському педагогічному інституті вивченню системи Ф. Фребеля відводилося значне місце [13, 24]. Висвітлення педагогічних ідей Ф.Фребеля мало місце на шпальтах педагогічних видань «Світло», «Дошкільне виховання» у публікаціях С. Русової «Песталоцці-Фребелівський будинок у Берліні» (1910 р.), Н. Лубенець «На батьківщині Фребеля» (1911 р.), «Фребель і Монтессорі» (1914 р.), К. Маєвської «Самодіяльність у виховній системі Фребеля» (1912р.), П. Єгупова «Французьке Фребелівське товариство і його дитячі садки» (1914 р.) та ін.

Ідеї діяльнісного підходу чітко простежувались в діяльності Київського товариства народних дитячих садків, яке ставило за мету не тільки брати під нагляд дітей дошкільного віку, але і «надати усьому їх еству відповідну діяльність....» [8, 2].

Під впливом цих ідей формувалися педагогічні погляди Е. Яновської, сподвижниці становлення суспільного дошкільного виховання на теренах України. В публікації «Народні дитячі садки як історична необхідність» (1907 р.) [16], підкреслюючи важливість створення дитячих садків для дітей незаможних верств населення, авторка розкрила сутність основних положень виховної системи

Ф. Фребеля. Згідно яких, людина по натурі – істота дієва і прагнення до діяльності дитина відчуває вже в ранньому віці, тому з раннього дитинства їй необхідно створити умови для реалізації цієї природної потреби.

Виходячи з того, що діяльність дитини в ранньому віці, згідно педагогічної системи Ф. Фребеля, проявляється у грі, то гра має бути головним виховним засобом, констатує Е. Яновська. І при цьому, всі заняття у всі періоди життя дитини до вступу до школи повинні мати характер гри.

У публікації авторка наголошує на вимоги щодо підбору матеріалу вихователем для організації дитячої діяльності: врахування фізичних і моральних можливостей кожної дитини; різноманітність матеріалу, так як одноманітна діяльність швидко набридає маленькій дитині і «притуплює її здібності»; поступове ускладнення матеріалу.

В подальшому на сторінках педагогічного журналу «Дошкільне виховання» Елеонора Яновська продовжувала розвивати ідею врахування у виховному процесі діяльній природи дитини, ідею створення «розумного» середовища, яке б сприяло саморозвитку дитини та ідею гри як провідного виду діяльності дітей дошкільного віку. В публікації «Виховні засоби дитячого садка» (1911 р.) педагог зазначала: «Природа, наділяючи дітей різноманітними здібностями, індивідуалізуючи їх розум і душу, вселила в них одну властиву всім потребу – потребу рухатись і діяти, потребу жити в спілкуванні з дітьми»[17, 540]. На основі цього положення педагог визначила внутрішню сутність дошкільного виховання: природне прагнення дітей до «живої діяльності». І такою «безкінечно живою діяльністю», на переконання Елеонори Яновської була гра. Зважаючи на необхідність виховання дітей відповідно до їх природних потреб, Е. Яновська провідне місце у виховному процесі дитячого садка відводила ігровій діяльності.

Педагог називала гру однією із головних сторін раціонального виховання і «нормального» розвитку. Вона вважала за необхідність впроваджувати в практику роботи в дитячому садку різні види ігор: ігри, в яких діти наслідують оточуючу дійсність, ігри, в яких діти застосовують отримані знання, творчі, рухливі ігри.

Е. Яновська вважала важливим етапом пізнавальної діяльності закріплення навчального матеріалу, який діти засвоюють під час організованих занять, в грі. Що на її переконання, дає можливість дітям відтворити всі отримані ними враження і таким чином забезпечити засвоєння побаченого і почутого ними не пасивно, а активно.

Своє бачення цієї проблеми Елеонора Яновська обґрунтовувала спираючись на досягнення експериментальної педагогіки. Вона зазначала, що «моторно-засвоєні враження» краще закріплюються в пам'яті дітей, розвиваючи при цьому в них такі навички, які на основі лише зорового сприймання розвинути не можливо. І саме в іграх такий важливий «моторний елемент» проявляється найбільш виразно, він розширює горизонти дитячого розуму і збагачує змістом дитячі душі»[17, 599].

Особливого значення в розвитку дитини педагог надавала рухливій грі, зазначаючи, що в процесі рухливої гри дитина не тільки рухається, а «живе всім своїм єством», переживаючи масу вражень, які спонукають її думати і володіти собою, розвивають кмітливість і закладають основи моральності

Під впливом прогресивних ідей вітчизняних і зарубіжних педагогів, на основі досягнень тогочасної психології в галузі дошкільного дитинства Елеонора Яновська наголошувала на необхідності відмовитись від існуючих форм виховання, які протидіють природі дитини і створення нових, які б задовольняли природне прагнення дитини в діяльності: «Всі органи чуття дитини мають бути в русі – цього потребує її природа, весь її організм, в цих рухах вся насолода її життя»[17, 541].

Цьому прагненню, як зазначала Елеонора Яновська, «...необхідно надати активної розумної форми»[17, 546]. Саме тому, педагог вбачала в організації «розумного середовища», яке забезпечує дітям можливість вільно творити, працювати, гратись, головне завдання дошкільного виховання.

Елеонора Яновська була переконана, що всі сили і здібності дитини вдосконалюються шляхом багаторазових вправ, в ході яких дитина вчиться порівнювати, в неї формується здатність до точного сприйняття зовнішніх вражень, відбувається розвиток мислення, що в свою чергу забезпечує підготовку

дитини до життя. Тому одним з першочергових завдань і умовою «правильного виховання», на думку авторки, є вправлення органів зовнішнього чуття дітей з раннього віку

Вирішенню цього завдання, на думку Е. Яновської, сприятиме наявність в створеному середовищі дитячого садка матеріалу Ф.Фребеля, який забезпечує фізичне, розумове і духовне виховання, завдяки якому всі органи зовнішнього чуття розвиваються відповідно до природних нахилів дитини. Педагог наголошувала: «Куб, цеглинки, палички, папір, олівці, фарби, глина і всякі інші посібники – все це пробуджує інтереси дітей, розширює їх маленькі горизонти, розвиває, виховує їх. І результатом таких робіт є самодіяльність, творчість»[17, 547].

Суспільні трансформації, що привели до становлення в Україні радянської системи освіти, були визначальними в розбудові суспільного дошкільного виховання. З жовтня 1920 року в основу української системи народної освіти лягло соціальне виховання дітей віком від 3 до 15 років, яке передбачало розширення впливу суспільства на життя людини, її навчання і виховання. Нова система мала «охопити правильно-поставленим єдиним вихованням усе життя дитини»[3, 4].

Соціальне виховання розвивалося відповідно до Декларації Наркомосвіти УСРР «Про соціальне виховання» (1920) [3], «Порадника по соціальному вихованню» (1921) [10] тощо. Названими документами визначалися мета, завдання, принципи, методи соціального виховання дітей.

Під впливом соціально-політичних подій, які відбувалися на теренах України в 20-тих роках ХХ століття, простежується нове бачення Е. Яновською мети і засобів реалізації ідей діяльнісного підходу у вихованні дітей дошкільного віку. Що, очевидно, є закономірністю. Як зазначала сама Елеонора Яновська: «Методи виховання визначаються виключно тим економічним ладом і тією суспільною організацією, які характеризують кожну епоху»[18, 146].

Окремі погляди Е. Яновської з питань організації та методів дошкільного виховання на засадах діяльнісного підходу знайшли відображення в працях педагога: «Дитячий будинок як історична необхідність»(1922), «Гра і праця» (1924),

«Дитячий сад в світлі пролетарської ідеології» (1925), «Про дошкільне виховання» (1925), «Дошкільне виховання» (1927) та ін..

Ідею діяльної природи дитини в дошкільному вихованні Елеонора Яновська трактувала в руслі вищезазначеного історичного періоду: «Дитина в русі: думки, почуття, настрої її в русі; виховання її в русі вперед до майбутнього, до завтрашнього дня – ось здійснення повноцінного життя дитини» [18, 180]. Реалізацію внутрішньої потреби дітей в діяльності авторка вбачала в залученні дітей дошкільного віку до різноманітних процесів суспільного життя, мотивуючи це вимогою часу, коли «держава і дитина зливаються в одне соціальне поняття».

З позицій діяльного підходу Е. Яновська розглядала завдання дошкільного виховання: не повідомлення дітям готових знань, а розвиток їх здібностей та формування способів самостійно здобувати ці знання. Сталими залишилися погляди Елеонори Яновської щодо необхідності організації в дитячому садку «здорового середовища», яке б пробуджувало природні здібності дитини, створювало умови для вправлянь, які, на її думку, є запорукою розвитку. Розділяючи погляди відомого на той час психолога Меймана, авторка розглядала розвиток дитини не як пасивне прилаштування її до оточуючого середовища, а як активну переробку вражень середовища індивідуальністю дитини, що накладає на все оточуюче «печатку суб'єктивності» і вважала, що середовище має готувати дитину до творення нового життя [18, 204].

У працях Е. Яновської, написаних в 20-ті роки, не має згадки про необхідність використання матеріалу Ф.Фребеля в предметному середовищі дитячого садка, що засвідчує про відхід від ідей європейської педагогічної думки. Натомість, значне місце відводиться предметам, що є знаряддями праці та забезпечують вправлення дітей у трудових процесах в «межах вікових ступенів» і є підготовкою до більш складних стадій праці завтрашнього дня, з метою підготовки до життя в новій класовій спільності. Зокрема, у публікації «Дитячий будинок як історична необхідність» авторка зазначала: «Ця дитина, яка молоточком забиває гвіздок в маленьке дитяче ліжечко, ця ж дитина, завдяки цьому ж молоточку і гвіздкам,

вступить в майбутній трудовий колектив з відповідною духовною і психологічною підготовкою»[18, 182].

Постановою Наркомпросу від 28 травня 1920 року визначено, що «єдиним методом виховання дитини до 15-16 років мусить бути трудовий метод»[3, 6]. Постановою колегії Народного Комісаріату Освіти УРСР від 6 вересня 1922 року дано характеристику методу соціального виховання: «активний, творчий, трудовий» [7, 208].

Вищеназвані положення знайшли свій розвиток і в працях Елеонори Яновської, яка на той час працювала на посаді інспектора дошкільних установ ГОЛОВСОЦВИХу: «Гра і праця» (1924), «Дитячий сад в світлі пролетарської ідеології» (1925) та ін.. Зокрема, в першому із низки «листів» «Про дошкільне виховання», надрукованих на сторінках журналу «Радянська освіта» (1925), педагог розкрила значення трудового виховання дітей з раннього віку для успішного навчання в школі. Вона наголошувала на необхідності своєчасного створення такого оточення для дитини, таких умов, які б виховували в неї активність, самодіяльність, любов до праці [19, 26-28].

За результатами аналізу історико-педагогічних досліджень І. Улюкаєвої [12; 13] з'ясовано, що на розвиток теорії та практики суспільного дошкільного виховання в Україні мали значний вплив Всеросійські з'їзди з дошкільного виховання, де обговорювалися питання концептуального характеру. Прийняті на них рішення, постанови, як правило, враховувалися українськими педагогами в їх роботі.

Свідченням цього є зміст робочої книжки для педагогів дитячих садків «Дошкільне виховання», створеної в 1927 році спеціальною комісією за завданням Народного комісаріату України. Комісію очолювала Елеонора Яновська. В книзі повністю враховано настанови III Всеросійського з'їзду з дошкільного виховання (1924). Зокрема, положення про необхідність тісного зв'язку дошкільного закладу із сучасністю та суспільним життям; впровадження комплексів, які склалися з трьох «моментів»: природа, праця, суспільство, – та активних дослідно-екскурсійних методів навчання, що дають можливість дитині здобувати знання, робити висновки на основі спостережень і власних дослідів; визначення праці як одного з основних

засобів виховання і провідної діяльності в дитячому садку. Праця відповідно до засад «нового виховання» розглядалася як «стрижень всієї діяльності дитячого садка» [13, 90-91].

Раніше задекларовані погляди Е. Яновської щодо гри, як провідного виду діяльності дітей дошкільного віку, не знайшли свого продовження в її педагогічних працях. Очевидно причиною цього стало те, що з точки зору тогочасної рефлексології гра, яка має в своїй основі біогенетичний закон відійшла в минуле. Натомість в педагогічних колах гра розглядалася як фактор «пристосування дітей до оточення». Нагальною була потреба в іграх, які б сприяли розвитку «трудових звиків та революційних дій» [6, 506-507].

Висновки. На основі аналізу теоретичних джерел, матеріалів Наркомосу з фондів ЦДАВОВ України можна зробити висновок, що на трансформацію педагогічних ідей щодо реалізації діяльнісного підходу в дошкільному вихованні впливали суспільно-економічні вимоги. Тому ідеї діяльнісного підходу зазнають змін, оскільки їх, насамперед, намагалися адаптувати до нових завдань соціального виховання. Незважаючи на те, що погляди Е. Яновської щодо засобів, методів, форм виховання дітей дошкільного віку дещо змінилися, незмінними залишалися ідеї отримання знань дитиною в діяльності, та створення середовища здатного спонукати дитину до активності, самодіяльності, творчості, які складають основу діяльнісного підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Курс на діялісно-компетентнісний підхід /І. Бех, Л. Зайцева //Дошкільне виховання. – 2013. – № 1. – С.2-5.
2. Гузій Н.В. Діялісно-орієнтовані методологічні засади педагогічного професіоналізму /Н. В. Гузій // Проблеми сучасної педагогічної світи: [зб.ст.] /РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т». – Ялта: [б.в.], 2007. – Сер.: Педагогіка і психологія, Вип. 15. – С. 118-125.
3. Декларація Наркомосу від 1. VII. 1920 р. по соціальному вихованню дітей. Положення, постанови, обіжники, схеми, штати та інші матеріали наркомосу про організацію дитячих будинків, інститутів, дитячих інспекцій, проведення літа, шкільних компаній та ін. /Центральний державний архів вищих органів влади та управління України.– Ф.166, оп.1, спр. 955, 70 арк., арк. 3-6.
4. Іванюк Г.І. Гра – проект розвитку особистості /"Modern preschooling: realities and prospects": Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова / Укл.: І.І.Загарницька, Г.В. Беленька, А.В. Карнаухова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. с. 44 - 47 с.

5. Мельничук М.И. Воспитание детей дошкольного возраста в трудовом воспитании: Дис.канд.пед. наук.: 13.00.01. – Киев, 1995. – 198 с.
6. Матеріали про стан та роботу науково-педагогічних і методичних комітетів при відділі народної освіти України (протоколи, циркуляри, звіти, доповідні записки, статистичні відомості, таблиці / Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф.166, оп. 4, спр. 339, 832 арк., арк. 506-508.
7. Матеріали про організацію соціального виховання дітей і підлітків на Україні (постанови, положення, циркуляри, інструкції // Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф.166, оп.2, спр. 1621, 252 арк., арк. 208-209.
8. Народный детский сад (С приложением отчета о деятельности детского сада, приюта и школы нянь за 1906 год – К.: Киевское общество народных детских садов, 1907. – 96 с.
9. Попиченко С.С. Розвиток теорії і практики дошкільного виховання в Україні (кінець XIX – поч. XX ст.): Дис. канд. пед. наук: 13.00.01. – Умань, 1998. – 206 с.
10. Пособие по социальному вихованню дітей /упор. Ценсоцвих наркомпросвіти УСРР. – Х.: Всеукр. Держ. Вид-во. – 1921 р. – Вип. 1. – 134 с.
11. Сусь Б. А. Діяльнісний підхід як ефективний спосіб забезпечення дієвості знань / Б. А. Сусь, М. І. Шут //Збірник наукових праць (Педагогічні науки). – Бердянськ. – 2007. – № 4. – С.14-8.
12. Улюкаєва І.Г. 20-ті роки: сміливий пошук освітян / І.Г. Улюкаєва //Дошкільне виховання. – 1994. – № 3. – С. 6-7.
13. Улюкаєва І.Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: Навч. посіб. – 2-е вид., доп. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 231 с.
14. Філімонова Т.В. Дитяча гра в суспільному дошкільному вихованні України (70-ті роки XIX ст. – кінець 20-тих років XX ст.): Дис. канд. пед. наук: 13.00.01. – Київ. – 2003. – 190с.
15. Шубина И.В. Деятельностный поход как педагогическая технология в формировании специалистов высшей школы» / И.В.Шубина //Право и образование. – 2012. – № 10. – С.45-49.
16. Яновська Э. Народные детские сады как историческая необходимость /Э. Яновская //Народный детский сад. – Киев: Киевское общество народных детских садов, 1907. – С. 12-21.
17. Яновська Э. Воспитательные средства детского сада / Э. Яновская //Дошкільне виховання. – 1911. – № 7. – С. 540-547; № 8. – С. 597-606.
18. Яновська Э. Детский дом как историческая необходимость / Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. –Ф.166, оп.2, спр. 1673, арк. 142-248.
19. Яновська Е. Про дошкільне виховання. Лист 1. / Елеонора Яновська //Радянська освіта. – 1925. – Ч. 3. березень, С.26-28.

Рецензент

Іванюк Г.І. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2014

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСНОГО ПОДХОДА В ПЕДАГОГІЧЕСКОМ НАСЛЕДІИ ЭЛЕОНОРЫ ЯНОВСКОЙ (ПЕРВАЯ ТРЕТЬ XX ВЕКА)

Сичкарь Алла Дмитриевна

старший преподаватель кафедры педагогтики и психологии
Киевский университет имени Бориса Гринченко, г. Киев
Sichkaranya@ukr.net

Аннотация. В статье раскрыто становление идей деятельностного подхода в дошкольном воспитании в Украине в начале XX века, их развитию и трансформации под влиянием общественно-политической идеологии. По результатам теоретического анализа достижений ученых советского периода и периода независимой Украины обобщенно вклад Элеоноры Яновской в теорию, практику деятельностного подхода к обучению и воспитанию детей дошкольного возраста. Выделены продуктивные идеи деятельностного подхода с целью их адаптации в современном образовательном пространстве.

Ключевые слова: деятельностный подход; игра; труд; трудовой метод; принцип самодеятельности; общественное дошкольное воспитание; социальное воспитание.

TRANSFORMATION IDEAS OF ACTIVE APPROACH IN TEACHING HERITAGE ELEONOR YANOVSKA

Alla D. Sichkar

senior lecturer of the Department of pedagogics and psychology
Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv

Abstract. The article connects to the problem of formation ideas active approach in Ukrainian preschooling at the beginning of the XX century, their development and transformation under the influence of socio-political ideology. According to the results of theoretical analysis of scientific achievements of the Soviet period and the period of independent Ukraine summarized Eleonora Yanovska contribution to the theory, practice active approach to training and education of preschool children. Allocated productive ideas activity approach to adapt them to modern educational space.

Keywords: activity approach; game; labor; working method; principle of amateur; public preschool education; social education.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bekh I. The course of action-competence approach /I. Bekh, L.Zaitseva //Doshkilne vykhovannia. – 2013. – №1. – S.2-5. (in Ukrainian)
2. Huzii N.V. Action-oriented teaching methodological principles of professionalism /N. V. Huzii // Problemy suchasnoi pedahohichnoi svity: [zb.st.] /RVNZ «Krym. humanit. un-t». – Yalta: [b.v.], 2007. – Ser.: Pedahohika i psykholohiia, Vyp. 15. – S. 118-125. (in Ukrainian)
3. Declaration of Narcompros 1. VII. 1920 on the social education of children. The provisions, regulations, circulars, schemes, states and other materials People's Commissariat of organizing orphanages, institutions for children inspections of summer school and other companies. /Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy.– F.166, op.1, spr. 955, 70 ark., ark. 3-6. (in Ukrainian)
4. Ivaniuk H.I. Game - personality development project / «Suchasne doshkillia: realii ta perspektyvy»: Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova / Ukl.: I.I.Zaharnytska, H.V. Bieliienka, A.V. Karnaukhova. – K.: Vyd-vo NPU imeni M.P.Drahomanova, 2008. s. 44 - 47 s. (in Ukrainian)
5. Melnychuk M.Y. Education of preschool children in labor education: Dys.kand.ped. nauk.: 13.00.01. – Kyev, 1995. – 198 s. (in Russian)
6. Materials on the status and activities of scientific and pedagogical and methodological committees at the Department of Education of Ukraine (protocols, circulars, reports, memoranda,

- statistical information table / Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy. – F.166, op. 4, spr. 339, 832 ark., ark. 506-508. (in Ukrainian)
7. Materials on the organization of social education of children and adolescents in Ukraine (resolutions, position, circulars, instructions / Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy. – F.166, op.2, spr. 1621, 252 ark., ark. 208-209. (in Ukrainian)
8. People kindergarten – K.: Kyevscoe obshchestvo narodnykh detskykh sadov, 1907. – 96 s. (in Russian)
9. Popychenko S.S. Development of the theory and practice of early childhood education in Ukraine (late XIX - early XX century.): Dys. kand. ped. nauk: 13.00.01. – Uman, 1998. – 206 s. (in Ukrainian)
10. Advisor to the social education of children / upor. Tsensotsvykh narkomprosvity USRR. – Kh.: Vseukr. Derzh. Vyd-vo. – 1921 r. – Vyp. 1. – 134 s. (in Ukrainian)
11. Activity approach as an effective way of ensuring the effectiveness of knowledge / B.A. Sus, M. I. Shut // Zbirnyk naukovykh prats (Pedahohichni nauky). – Berdiansk. – 2007. – № 4. – S.14-18. (in Ukrainian)
12. Uliukaieva I.H. 20 years: bold Search educators / I.H. Uliukaieva // Doshkilne vykhovannia. – 1994. – № 3. – S. 6-7. (in Ukrainian)
13. Uliukaieva I.H. The history of public preschool education in Ukraine: Navch. posib. – 2-e vyd., dop. – Donetsk: TOV «Yuhovostok, Ltd», 2008. – 231 s. (in Ukrainian)
14. Filimonova T.V. Children play in public preschool education of Ukraine (70 years of XIX century. - The end of 20 years of XX century.): Dys. kand. ped. nauk: 13.00.01. – Kyiv. – 2003. – 190 s. (in Ukrainian)
15. Shubyna Y.V. Activity approach as a pedagogical technique in the formation of specialists of Higher Education / Y.V. Shubyna // Pravo y obrazovanye. – 2012. – № 10. – S.45-49. (in Russian)
16. Yanovskaia Э. Folk kindergartens as a historical necessity / Элеонора Яновскаиа // Народный детский сад. – Киев: Kyevscoe obshchestvo narodnykh detskykh sadov, 1907. – S. 12-21. (in Russian)
17. Yanovskaia Э. Educational facilities kindergarten / Элеонора Яновскаиа // Doshkolnoe vospytanye. – 1911. – № 7. – S. 540-547; № 8. – S. 597-606. (in Russian)
18. Yanovskaia Э. Children's home as a historical necessity / Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy. – F.166, op.2, spr. 1673, ark. 142-248. (in Russian)
19. Yanovska E. About doshkilne vihovannya. Sheet 1. / Eleonora Yanovska // Radianska osvita. – 1925. – Ch. 3. berezen, S.26-28. (in Russian)